

V Praze, dne 23. března 2020

POSUDEK

Předložená studie *Motivy kramářských písní v českých zemích 19. století* usiluje prostřednictvím komparace kramářských písní o analogické a diferencující prvky tvorby kramářských písní a jejich náboženskou a světskou tematiku. Jako pramenná základna byla zvolena Digitální knihovna kramářských tisků – Špalíček – Databáze kramářských tisků Knihovny Národního muzea.

Již na úvod musím poznamenat, že pro fabulování závěrů, které jsou v práci předloženy, postrádám základní vymezení tématu. Jednak není zřejmé, s jakým počtem písní autorka pracovala, v jakém poměru byly zastoupeny písně světské a náboženské. Jak název uvádí, měla být pozornost věnována kramářské písni v českých zemích, tudíž buď mělo být uvedeno, že rozbor se bude věnovat české kramářské písni, jinak postrádám informace o německé kramářské produkci. V úvodu uvedená definice kramářské písně odpovídá charakteristice světské kramářské písně, nikoliv již s náboženskou tematikou. Nelze totiž akceptovat, že kramářská píseň s náboženskou tematikou měla „v první řadě pobavit“, jak by vyplývalo z definice předložené autorkou. Nelze souhlasit, že k mimořádně oblíbeným tématům kramářských písní patřily modlitby. Je to chybné tvrzení a špatné pochopení toho, co je kramářská píseň. Modlitba je samostatný literární žánr, který vycházel i jako kramářský tisk. Kramářská píseň je vlastně kramářský tisk písňového útvaru.

Zcela nerozumím, proč je typografický rozbor písní uváděn dvakrát, poprvé obecně a následně detailněji při rozboru kramářských písní z fondu Národního muzea. I v něm však sledujeme řadu nesrovnalostí. Nelze souhlasit, že dřevoryt a dřevořez později nahradila mědirytina. Je tomu spíše naopak. V 19. století se prosazuje litografie, mědirytina se v kramářské produkci objevuje vzácně a spíše ve starším období (17.-18. století). Lze také polemizovat, že „místo vydání bývá často smyšlené“, spíše je vynecháno úplně. V kramářské produkci se uplatňoval z písmo jak švabach, tak také fraktura a od poloviny 19. století se prosazovala antikva. V případě incipitů a nápěvů je problematika podána ve velmi zjednodušující podobě. Zcela opomíjí současné vědecké poznatky vztahující se ke kancionálové tvorbě, poutním knihám, nebekličům, společenskému zpěvu i autorské tvorbě kramářských písní.

V kapitole věnované sbírkám kramářské tvorby, jsou předloženy zejména starší práce, zcela však postrádám tituly z produkce po roce 1989, jako např. *Obrazy ženy v kramářské produkci*. Rovněž Etnologický ústav AV ČR, v.v.i. (autorka chybně označuje jako Etnografický ústav Akademie věd) není muzejní instituce. V České republice existují pouze dvě

specializované databáze kramářských tisků, a to Špalíček Národního muzea, ale také databáze českých kramářských tisků (čítá 3371 záznamů) a databáze německých kramářských tisků (cca 300 záznamů), které jsou k dispozici na webových stránkách Etnologického ústavu AV ČR, v.v.i. O této databázi se však autorka vůbec nezmiňuje.

V práci jsou rozsáhlé pasáže, kde autorka formuluje definiční závěry, s nimiž lze polemizovat, a které nejsou podloženy odkazem na odbornou literaturu, takže nelze dedukovat, z čeho vycházejí. Studie vychází především ze starší odborné literatury, studie vyšlé po roce 1989 (např. práce Š. Běhalové, M. Holubové, J. Ivánka, J. Malury, M. Skořepové, T. Slavického aj.) jsou upozaděny.

Na jedné straně jsou citovány názvy územních celků odpovídajícím současnosti, na druhé straně pak název územního celku odpovídá 19. století, např. Uhry, je tím myšleno Slovensko nebo Maďarsko, uherská krajina? Objevují se také chybné citace jmen autorů jak v poznámce autorů, tak i v seznamu literatury – např. Seybal – správně má být Scheybal; Tchořová – správně má být Thořová, ale také institucí – Etnografický ústav Akademie věd – správně má být Etnologický ústav Akademie věd České republiky (ve zkrácené podobě Etnologický ústav AV ČR, v.v.i.), podivná terminologie: incipit je 1.-2. věta první sloky, správně je 1.-2. verš, veršované úseky, hotové nápěvy.

Závěrem lze konstatovat, že ač nelze autorce upřít snahu, přesto její práce působí velmi disproporčně, neboť ačkoliv zadaným tématem měly být motivy kramářských písní převládajícím prvkem v předložené práci je typografický rozbor kramářské písně. Je zřejmé, že aspirace práce byly vyšší, než jak byly nakonec splněny.

Markéta Holubová